

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om
ombildande av Statens upphandlingscentral till ett aktiebolag**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att det stiftas en lag om ombildande av Statens upphandlingscentral till ett aktiebolag. I lagen skall statsrådet berättigas att överlåta den egendom som det statliga affärsverket Statens upphandlingscentral besitter och affärsverkets rörelse på ett nytt aktiebolag. Det aktiebolag som skall inrättas skall vara en specialiserad upphandlings- och distributionsorganisation för den offentliga

förvaltningens behov. Bolaget skall också vara verksamt som den upphandlingsenhet för statliga inrättningar och ämbetsverk som avses i lagen om offentlig upphandling.

Propositionen ansluter sig till budgetpropositionen för 1995 och avses bli behandlad i samband med den. Den föreslagna lagen är avsedd att träda i kraft vid ingången av år 1995.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sivu		Sivu
ALLMÄN MOTIVERING	3	4. Propositionens verkningar	7
1. Inledning	3	4.1. Ekonomiska verkningar	7
2. Nuläge	3	4.2. Verkningar på personalen	8
2.1. Lagstiftning och praxis	3	5. Beredningen av propositionen	8
2.2. Internationell jämförelse	4	DETALJMOTIVERING	9
2.3. Bedömning av nuläget	5	1. Motivering till lagförslaget	9
3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen .	6	2. Ikraftträdande	10
3.1. Mål och medel	6	Lagförslaget	11
3.2. De viktigaste förslagen	7		

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Den offentliga upphandlingen är av stor ekonomisk betydelse i Finland. Enligt uppgifter som baserar sig på statistikcentralens samhälls-ekonomiska bokföring upphandlade den offentliga sektorn, d.v.s. staten, kommunerna och samkommunerna, socialfonderna samt statens och kommunernas affärsverk år 1993 varor och tjänster till ett värde av totalt ca 68 mrd. mk.

Under det rådande ekonomiska läget är det speciellt angeläget att den offentliga förvaltningen använder sina resurser så effektivt och rationellt som möjligt. Behovet att omvandla Statens upphandlingscentral till aktiebolag grundar sig på de affärsekonomiska utvecklingsbehoven och på den förändrade verksamhetsmiljön. Det föreslås att man i samband med bolagiseringen slopar de statliga myndigheternas skyldighet att koncentrera en viss del av sin upphandling till upphandlingscentralen. Avsikten är att samtidigt försöka ersätta den koncentrerade upphandling som baserar sig på skyldighet med olika förfaranden för gemensam upphandling, vilka grundar sig på avtal mellan upphandlingscentralen och dess kunder. Detta möjliggör också stadgandena i lagen om offentlig upphandling (1505/92).

Vid reformeringen av den offentliga sektorn har regeringen uppställt som mål att på 1990-talet göra verksamheten inom den offentliga förvaltningen mera resultatrik och att höja produktiviteten inom förvaltningen. För att göra verksamheten mera resultatrik i fråga om de offentliga funktionerna främjar regeringen lösningar där marknadsstyrningen kan utnyttjas.

Syftet med att bolagisera Statens upphandlingscentral är att trygga dess möjligheter att effektivera och bredda sin verksamhet samt att skapa förutsättningar för detta i de föränderliga förhållanden som råder. Tryggandet av verksamhetsbetingelserna förutsätter att nya områden utvecklas inom företagsverksamheten. Utvecklandet av upphandlingstjänsterna och effektiveringen av verksamheten på annat håll inom den offentliga sektorn intar en central ställning. Inom upphandlingscentralen har den interna organisationen reviderats, varvid målet har varit att möjliggöra en effektivisering, utveckling och breddning av verksamheten på ett sätt som motsvarar kraven i det rådande

marknadsläget och som samtidigt beaktar den europeiska integrationsutvecklingen.

2. Nuläge

2.1. Lagstiftning och praxis

Statens upphandlingscentral är ett statligt affärsdrivande ämbetsverk som hör till handels- och industriministeriets förvaltningsområde.

De nuvarande författningar som gäller upphandlingscentralen är lagen om Statens upphandlingscentral (265/41) och förordningen (741/74) samt handels- och industriministeriets beslut angående tillämpning av förordningen om Statens upphandlingscentral (742/74). I dessa stadgas om upphandlingscentralens organisation, uppgifter, ställning inom statsförvaltningen samt verksamhetsprinciper.

Enligt 1 § lagen om Statens upphandlingscentral har upphandlingscentralen i uppgift att övervaka och koncentrera de statliga inrättningarnas och verkens varuanskaffningar. I 4 § förordningen om Statens upphandlingscentral stadgas om de statliga myndigheternas skyldighet att centralisera en viss del av sin anskaffning till upphandlingscentralen. Enligt 3 § lagen om Statens upphandlingscentral skall upphandlingscentralen skötas enligt allmänna affärsprinciper, vilket enligt 2 § 3 mom. i förordningen innebär att upphandlingscentralens intäkter av rörelsen skall täcka utgifterna för rörelsen.

De nuvarande stadgandena om statens anskaffningar av varor och tjänster grundar sig på lagen om offentlig upphandling (1505/92), som trädde i kraft vid ingången av 1994. Genom lagen och de stadganden som med stöd av den givits om offentlig upphandling uppfylls de av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-avtalet) förutsatta förpliktelserna i fråga om offentlig upphandling. Det andra huvudsyftet med lagen är att åstadkomma ökad konkurrens vid den offentliga förvaltningens upphandling. Lagen gör det möjligt för upphandlingscentralen att handha offentlig upphandling om upphandlingseterna så önskar.

Statens upphandlingscentralens verksamhet

Upphandlingscentralens mål är att med tan-

ke på statsekonomin så förmånligt som möjligt upphandla varor och tjänster för sina kunders räkning. Staten finansierar denna upphandling antingen helt eller delvis. Genom lägre upphandlingskostnader, förmånliga inköpsvillkor, kvalitetsmedvetenhet, information och sakkunskap eftersträvar upphandlingscentralen inbesparingar som huvudsakligen kommer kunderna till godo direkt. De varor och tjänster som upphandlingscentralen säljer prissätter den enligt kostnaderna så, att inkomsterna från upphandlingscentralens driftsekonomi täcker utgifterna från driftsekonomin samt nyinvesteringarna i anläggningstillgångar. Syftet med verksamheten är att ge kunderna möjligheter till förmånliga upphandlingsvillkor och kostnadsbesparingar i deras egen upphandling.

Upphandlingscentralens kunder består av dels statliga ämbetsverk och inrättningar, dels affärsverk som avses i lagen om statens affärsverk (627/87) samt, enligt hävdvunnen praxis, också av offentligrättsliga inrättningar och sammanslutningar som inrättats genom lag eller förordning. Sedan upphandlingscentralen inledde sin verksamhet har till dess kundkrets hört också kommuner, kommunalförbund, numera samkommuner, och andra sammanslutningar som får statsandelar och statsunderstöd samt aktiebolag med statlig majoritet. Upphandlingscentralen har likaså skött upphandlingen till organisationer inom utvecklingsbiståndet och till allmännyttiga internationella organisationer. Vid utgången av 1993 upptog upphandlingscentralens kundregister 9 800 faktureringsadresser. Antalet registrerade inhemska leverantörer var 4 700 och antalet utländska leverantörer 3 000.

Statens upphandlingscentralens omsättning år 1993 uppgick till 1 863 milj. mk. Av omsättningen hänförde sig 65,2 % till statliga ämbetsverk, inrättningar och affärsverk, 28,7 % till inrättningar som får statsandelar eller statsunderstöd och 6,1 % till aktiebolag med statlig majoritet. Enligt uppskattning sker ca en fjärdedel av det sammanlagda värdet av de statliga ämbetsverkens, inrättningarnas och affärsverkens anskaffningar via upphandlingscentralen. Mätt i antalet beställningar är upphandlingscentralens andel dock större.

Upphandlingscentralen betjänar sina kunder genom tre kommersiella huvudfunktioner. Först och främst ingår upphandlingscentralen allmänna avtal med tillverkare, partiaffärer och importörer samt i många fall också med

regionala och lokala försäljare. Dessa avtal är i kraft 12 eller 24 månader. Dessutom erbjuder den kommersiell sakkunskap som underlag för kundernas bas- och specialupphandling. Den tredje huvudfunktionen är lagerleveranser. Upphandlingscentralen har vidare i uppgift att handha säkerhetsupplagringen av viss ADB-utrustning.

Dessutom har upphandlingscentralen i uppgift att förenhetliga kvalitets- och typurvalen i fråga om produkterna samt att inskränka dessa med hjälp av rådgivning, utvecklingsarbete och offertverksamhet. Målet med lagerfunktionen är likaså att styra kundernas upphandling så, att de anskaffar produkter som är testade och som kvalitets- och typmässigt motsvarar sitt användningssyfte. Med hjälp av den omfattande konkurrensutsättning som upphandlingscentralen har tillämpat och genom det upphandlingssamarbete som har praktiserats mellan kunderna har man uppnått de fördelar storinköp innebär.

Upphandlingscentralen har i egenskap av sakkunnig medverkat i utvecklandet av lagstiftning och normering som avser upphandling samt i utbildning av sådana personer vid ämbetsverk och inrättningar som sysslar med materialfunktioner. Upphandlingscentralen ägnar sig dessutom åt att utveckla den elektroniska dataöverföringen med sikte på fortsatt rationalisering av den offentliga förvaltningens materialfunktioner. Utöver den internationella import- och exportverksamheten tillhandahåller upphandlingscentralen tjänster i anslutning till kommersiella juridiska ärenden och EES-frågor för att ge råd åt och bistå kunderna då det gäller att iakttä nya internationella förpliktelser. Upphandlingscentralen administrerar även krediter som Världsbanken, Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling samt Japans export- och importbank har beviljat republiken Estland samt upphandlings- och utbildningsprojekt i anslutning till krediterna.

2.2. Internationell jämförelse

I alla länder med marknadsekonomi har uppmärksamhet fästs vid att den offentliga upphandlingen bör skötas effektivt. De lösningar som man gått in för i olika länder varierar dock beroende på strukturella skillna-

der inom den offentliga förvaltningen och på historiska bakgrundsfaktorer. Ett gemensamt centralt element är strävan att utnyttja de stora volymerna i statens upphandling. Sålunda kan inköpsvillkoren förbättras genom gemensam upphandling med hjälp av t.ex. inköp till lager och olika former av ramavtal. I ett flertal länder, bl.a. Australien, Belgien, Kanada, Schweiz och USA, är de statliga myndigheterna skyldiga att tillämpa arrangemang för gemensam upphandling.

I de flesta länder är de enheter som utför eller organiserar statens gemensamma upphandling antingen budgetfinansierade statliga ämbetsverk eller budgetavhängiga affärsverk. I vissa länder har upphandlingsenheten nyligen omvandlats till ett affärsverk utanför budgeten (Frankrike), till en statlig fond (Storbritannien) eller till ett statligt bolag (Nederländerna).

Under de senaste tjugo åren har ökat avseende fästs vid betydelsen av offentlig upphandling och vid effektiviteten i skötseln av denna. Detta framgår därav, att organiseringen av den offentliga upphandlingen har blivit ett förhandlingsobjekt inom såväl Europeiska gemenskaperna (EG) som GATT. I Storbritannien ökades styrningen och koordineringen av upphandlingen genom att man i anslutning till finansministeriet 1985 inrättade ett separat organ för detta ändamål. I Kanada inrättades 1969 ett separat upphandlings- och serviceministerium, vars verksamhet omspannar all upphandling inom federationen. Utvecklingen har gått i motsatt riktning endast i Norge, där ansvaret för den offentliga upphandlingen av regionalpolitiska skäl i början av 1980-talet överfördes till länen.

Vid den internationella jämförelsen har man mera i detalj fördjupat sig i utvecklingen i Nederländerna. Nederländernas upphandlingscentral Nederlands Inkoopcentrum (NIC) grundades under namnet Rijksinkoopbureau (RIB) 1921. Fram till slutet av 1980-talet var den ett statligt ämbetsverk som förmedlade varor till myndigheterna. Förmedlingen baserade sig på upphandlingscentralens eget inköpspris och kostnaderna för verksamheten täcktes med ett separat anslag i statsbudgeten. Verksamheten visade sig otymplig och byråkratisk och det ansågs att den ogärna kunde fortgå i denna form. En utomstående konsults utredning visade dock att man genom centraliserad upphandling kunde åstadkomma inbesparingar på drygt 10 % i relation till omsättningen.

Resultatet av den jämförelsevis långa utvecklingsprocessen var att RIB omvandlades till aktiebolaget NIC som inledde sin verksamhet 1990.

I Sverige har upphandlingen decentraliserats utan några skyldigheter till samarbete. Den statliga upphandlingen koordinerades tidigare av Riksrevisionsverket RRV, som bl.a. informerade om ramavtal som gällde allmänt efterfrågade varor och som betjänade hela statsförvaltningen. De uppgjorda ramavtalen kan alla statliga myndigheter fritt använda, varvid det ämbetsverk eller den inrättning som behöver en viss vara lämnar sin beställning till ett företag som är avtalspart. Företaget levererar varan till beställaren samt fakturerar denna direkt enligt avtalsvillkoren. Avtal har ingåtts för upphandling av produkter i drygt 300 olika varugrupper. I många varugrupper gäller avtalen dessutom sinsemellan konkurrerande varumärken. I och med att EES-avtalet trädde i kraft vid ingången av 1994 har man i Sverige inrättat Nämnden för offentlig upphandling. Nämnden, som har övertagit ovan nämnda uppgifter, skall koordinera statens och kommunernas upphandling.

I Sverige är det främst aktiebolag som handhar upphandlingen inom kommunsektorn: Kommunsamköp Ab sköter upphandlingen av närmast skol- och kontorsförnödenheter samt inventarier medan Landstingens Inköpscentral Ab (LIC) koncentrerar sig på upphandlingen för hälsovårdssektorn. LIC administrerar dessutom vissa egna produktionsenheter.

I Danmark började man i slutet av 1970-talet fästa ökat avseende vid frågor kring effektiviteten i den offentliga upphandlingen. En mindre upphandlingsenhet i ämbetsverksform inrättades och underställdes finansministeriet. Enheten omvandlades 1992 till ett statligt affärsverk under namnet Statens Indkob. Från och med den 1 juni 1994 är upphandlingsenheten, som bytt namn till Statens og Kommunernes Indkobs Service A/S, ett aktiebolag som ägs av staten och kommunernas centralorganisation.

2.3. Bedömning av nuläget

Resurser, verksamhet och ekonomiskt resultat

Statens upphandlingscentralers organisation består av en högsta ledning, tre resultatenheter

och sex stödenheter. Resultatenhetsorganisationen baserar sig på en uppdelning enligt produktgrupper och delvis även kundgrupper. Personalen uppgick vid utgången av 1993 till totalt 292 personer, av vilka två hade tjänsteförhållande och resten arbetsavtalsförhållande. Upphandlingscentralen är förlagd till fastigheter som staten äger i Helsingfors.

Statens upphandlingscentral hade 1993 en omsättning som uppgick till 1 863 miljoner mark. Omsättningen var 2 572 miljoner mark 1991 och 2 260 miljoner mark 1992. Omsättningen för 1994 har budgeterats till 1 570 miljoner mark. Det att omsättningen sjunker beror främst på att de statliga ämbetsverken och inrättningarna har minskat på sina upphandlingar.

Statens upphandlingscentral har uppnått de mål i fråga om överskott som har ställts på den genom att effektivisera sina funktioner. År 1991 var detta mål 16 miljoner mark, 1992 12 miljoner mark och 1993 15 miljoner mark.

Verksamhetens betydelse för statens och kommunernas ekonomi

För den statliga och kommunala ekonomin medför upphandlingscentralens verksamhet direkta inbesparingar som ett resultat av inköpspriserna. Också om många stora statliga inrättningar skulle få betydande köpförhöjningar beroende av upphandlingscentralen, innebär centralens verksamhet att den offentliga ekonomin kan göra besparingar på uppskattningsvis i genomsnitt 10 % mätt enligt upphandlingspriser. Till sin storlek motsvarar denna siffra kalkyler som har gjorts i bl.a. Nederländerna och Sverige.

I och med att kostnaderna sjunker då upphandlingen rationaliseras åstadkommer man även indirekta besparingar. När upphandlingen görs med stöd av avtal som upphandlingscentralen har gjort upp och som baserar sig på anbudsstävlan behöver de statliga ämbetsverken och inrättningarna inte begära separata offerter för att utreda prisnivån på varupartier som skall beställas. När upphandlingscentralens kommersiella upphandlingsservice anlitas minskar även ämbetsverkens och inrättningarnas behov av egen personal som är specialiserad på upphandling. I framtiden kommer organisationernas personalresurser att vara ännu knappare,

vilket i sin tur påverkar behovet att utveckla sakkunnigheterna. Upphandlingscentralens tjänster har i samband med många projekt visat sig eliminera behovet att bilda en egen upphandlingsenhet för projektet. Sålunda har upphandlingscentralen handhaft t.ex. största delen av anskaffningarna för Finlands bilaterala utvecklingsbistånd.

Också i sådan upphandling där upphandlingscentralen inte själv agerar förmedlare kan man dra nytta av den prisnivå som upphandlingscentralen företräder. Därmed återspeglar sig konkurrens-effekten av upphandlingscentralens verksamhet på en större varuvolym än den som konkret förmedlas av centralen. Centralens verksamhet har därmed haft en allmänt sänkande effekt på den offentliga ekonomins inköpspriser.

3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

3.1. Mål och medel

Propositionens centrala mål är att dels förbättra upphandlingscentralens verksamhets- och serviceförmåga, dels understryka dess eget ekonomiska ansvar och utveckla möjligheterna att styra dess ekonomi och funktioner. Även upphandlingscentralens verksamhetskultur kommer att ändras i samband med bolagiseringen.

Finlands anslutning till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet innebar att Europeiska gemenskapernas upphandlingsdirektiv skall tillämpas också i Finland. Detta har medfört nya skyldigheter för de statliga och kommunala myndigheterna då det gäller inköp av varor och tjänster samt byggnadsentreprenader som överskrider ett visst tröskelvärde. Upphandling som överskrider tröskelvärdena kommer att bli föremål för ökad internationell konkurrens genom ett särskilt förfarande för offentliggörande. Upphandlingscentralen kan betjäna sina kunder när det blir fråga om upphandling som överskrider tröskelvärdena. Samtidigt bör det konstateras att EES-avtalet inte i sig förpliktar Finland att ändra upphandlingscentralens ställning eller verksamhet. Utgångspunkten för den nu föreslagna ändringen är därför i första hand att åstadkomma en effektivisering av statens materialförvaltning.

3.2. De viktigaste förslagen

Avsikten är att av Statens upphandlingscentral skall bildas ett aktiebolag. Statsrådet skall ges rätt att överlåta rörelsen för Statens upphandlingscentral, som är ett statligt affärsdrivande ämbetsverk, och den statliga egendom som är i upphandlingscentralens besittning till det aktiebolag som skall bildas. Lagen om Statens upphandlingscentral skall upphävas.

Staten skall teckna hela aktiestocken i det nya bolaget. Det bolag som skall bildas skall vara verksam inom den offentliga förvaltningens materialförvaltning samt i annan serviceverksamhet som ansluter sig till eller stöder dessa uppgifter. Utan att ändra sitt egentliga syfte skall bolaget kunna erbjuda sina tjänster också åt sammanslutningar som står nära den offentliga förvaltningens verksamhetsområde. Sådana vore t.ex. olika läro- och vårdanstalter.

Bolaget skall dessutom för statens ämbetsverk och inrättningar vara en sådan upphandlingsenhet som avses i lagen om offentlig upphandling. I den föreslagna lagen ingår inga stadganden om upphandlingscentralens ensamrätt i statsförvaltningens upphandling. Upphandlingscentralen erbjuder ett bistående och kompletterande alternativ till den upphandling som enheterna inom den offentliga förvaltningen själva bedriver och stöder därmed dessas strävanden att sköta sin materialfunktion. I denna liksom också i bolagets övriga verksamhet skall stadgandena i konkurrenslagstiftningen tillämpas.

Upphandlingscentralens bransch, uppgifter och kundkrets kommer sålunda att bli i det närmaste oförändrade. Upphandlingscentralen kommer även framdeles att betjäna den offentliga ekonomin. Bolaget skall direkt fortsätta med Statens upphandlingscentralens verksamhet från ingången av 1995.

Med hänvisning till det som ovan anförts föreslås att det stiftas en lag om ombildande av Statens upphandlingscentral till ett aktiebolag. Lagen om aktiebolag skall tillämpas på bolaget. Statens ägarandel i bolaget kan tas till särskilt övervägande under åren framöver. Sådan överlåtelse av aktierna som leder till förlust av statens bestämmanderätt eller den rätt som bygger på kvalificerad majoritet kräver riksdagens samtycke enligt lagen om utövande av statens delägarrätt i vissa aktiebolag som bedriver ekonomisk verksamhet (740/91).

4. Propositionens verkningar

4.1. Ekonomiska verkningar

Bildandet av ett aktiebolag och inledandet av verksamheten

Avsikten är att under hösten 1994 bilda ett bolag med ett aktiekapital om 25 000 mk, så att det nya aktiebolagets firma i god tid kan marknadsföras till kunderna. Det är också nödvändigt att i tillräckligt god tid vidta åtgärder för att bilda aktiebolagets förvaltning. Riksdagen beviljade de medel som behövs för aktiekapitalet i den andra tilläggsbudgeten för 1994. Staten skall teckna samtliga aktier i bolaget.

Meningen är att Statens upphandlingscentral upphör den 1 januari 1995. Upphandlingscentralens rörelse, den egendom som den besitter och skulderna överförs på det aktiebolag som skall bildas. Egendomen skall överlåtas som apport till aktiebolaget den 1 januari 1995 (överlåtelsedag), då även aktiebolagets kapital höjs till 72 milj. mk. Staten skall teckna hela aktiekapitalet. Bolaget skall inleda rörelsen den 1 januari 1995 (dag för rörelsens inledande).

Avsikten är att bolagets kapitalstruktur skall vara sådan att den i begynnelsekedet av verksamheten är tillräckligt stark med tanke på eventuella anpassningsproblem samt så att den möjliggör en lönsam verksamhet för bolaget dock med beaktande av konkurrensläget inom branschen. Detta betyder att det nya bolagets soliditet skall vara god eller åtminstone motsvara genomsnittet inom branschen, dock får den inte vara för stark i förhållande till konkurrensläget.

Staten får i egenskap av ägare avkastning av det kapital som den investerat i det nya bolaget i form av dividender. Aktiebolagets vinstfördelning skall årligen avgöras i samband med godkännandet av bokslutet. Vinstfördelningen anpassas till resultatet och konkurrenssituationen i branschen.

Eftersom aktiebolaget skall fortsätta med Statens upphandlingscentralens nuvarande verksamhet utan ändringar i fråga om ägare, kundkrets, personal eller andra betydande referensgrupper, är det motiverat att ändringen i företagsformen inte föranleder ändringar i fråga om den egendom, de skulder eller de förbindelser som ingår i Statens upphandlingscentralens bokslut den 31 december 1994. Därför överförs den egendom som är i Statens upp-

handlingscentralens besittning som sådan till det nya aktiebolaget som teckningspris för aktierna. Teckningen av aktier förutsätter inga betalningsprestationer. På aktiebolaget skall också Statens upphandlingscentralens skulder överföras.

Aktiebolagets ingående balans skall i tillämpliga delar härledas ur Statens upphandlingscentralens utgående balans den 31 december 1994.

Egendom

Sifferuppgifterna nedan baserar sig på en preliminär uppskattning av upphandlingscentralens bokslut den 31 december 1994 och kommer att justeras när upphandlingscentralens bokslut för 1994 har blivit färdigt.

Till det bolag som bildas överläts de byggnader och markområden som är i Statens upphandlingscentralens besittning. Byggnadernas värde uppskattas till 45 miljoner mark och markområdenas värde till 27 miljoner mark. Värdet av de inventarier, maskiner, anordningar och ADB-program som hör till anläggningstillgångarna beräknas till 27 miljoner mark. Det sammanlagda värdet av aktier och andelar som skall överlåtas är 50 000 mark. Värdet av de anläggningstillgångar som överläts till bolaget som apport är sammanlagt ca 99 miljoner mark.

Värdet av Statens upphandlingscentralens finansieringstillgångar uppskattas till 185 miljoner mark och värdet av lagerkontot för varulagret till 39 miljoner mark, forskottsbetalningar och moms inberäknat, samt värdet av kortfristiga krediter till 124 miljoner mark. Av det sammanlagda värdet av finansierings- och omsättningstillgångar, 224 miljoner mark, överlåter staten 75 miljoner mark som apport till bolaget att upptas i reservfonden. Återstoden av det sammanlagda värdet av finansierings- och omsättningstillgångarna minskat med beloppet av de kortfristiga skulderna, 25 miljoner mark, redovisar bolaget till staten före utgången av 1995.

Värdet av det egna kapitalet i det bolag som bildas blir då 174 miljoner mark, varav aktiekapitalet är 72 miljoner mark och annat bundet eget kapital reservfonden 102 miljoner mark.

Verkningar på statsbudgeten

Upphandlingscentralens intäktsföring i stats-

budgeten ändras så att upphandlingscentralen i stället för nuvarande nettoinkomst kommer att betala vinstutdelning och inkomstskatt till staten.

Kostnadsverkningar för aktiebolaget

Ombildandet till aktiebolag orsakar i jämförelse med nuläget vissa tilläggskostnader, som närmast beror på förändringar i fråga om stats- och kommunalbeskattning, försäkringsavgifter, lönebikostnader, finansiella kostnader och vissa andra kostnader. Kostnaderna är desamma som för andra aktiebolag.

4.2. Verkningar på personalen

Statens upphandlingscentral hade vid utgången av 1993 totalt 292 anställda, av vilka två i tjänsteförhållande och resten i arbetsavtalsförhållande. Utgångspunkten är att den personal som är anställd vid Statens upphandlingscentral vid ombildningen skall övergå till det nya aktiebolaget med de arbetsvillkor som tillämpas i bolaget. Tjänsterna för de tjänstemän som är anställda vid Statens upphandlingscentral skall dras in, eftersom det inte är möjligt att fortsätta med tjänsteförhållanden i aktiebolaget.

Staten svarar för det pensionsskydd som Statens upphandlingscentralens personal har erhållit. Från och med dagen för rörelsens inledande skall aktiebolaget ordna pensionsskyddet för sin personal enligt de grundläggande villkoren i lagen om pension för arbetstagar (395/61).

5. Beredningen av propositionen

Ombildandet av Statens upphandlingscentral till ett affärsverk av ny form bereddes i en arbetsgrupp som handels- och industriministeriet hade tillsatt och vars medlemmar förutom handels- och industriministeriet representerade finansministeriet samt Statens upphandlingscentral och dess personalorganisationer. I samband med detta begärdes utlåtanden om propositionen av olika intressegrupper. I samband med behandlingen av statsbudgeten för 1994 kom regeringen dock vid beredningen av propositionen till den slutsatsen att upphandlings-

centralen inte skall ombildas till affärsverk och att en bolagisering av upphandlingscentralen skall beredas under 1994. När riksdagen god-

kände budgeten för 1994 förutsatte den att olika organisationsalternativ utreds.

DETALJMOTIVERING

1. Motivering till lagförslaget

1 §. Paragrafen innehåller en fullmakt för statsrådet att teckna samtliga aktier i det statsbolag som bildas för att fortsätta Statens upphandlingscentralens verksamhet samt att till detta aktiebolag överlåta den statsägda egendom som nu är i Statens upphandlingscentralens besittning. Enligt 74 § regeringsformen (1077/91) får statens fasta egendom överlåtas med riksdagens samtycke eller enligt lag.

Bolaget bildas som en specialiserad upphandlings- och distributionsorganisation för den offentliga förvaltningens behov och som sakkunnighet på materialförvaltningens område samt för annan verksamhet i samband med dessa uppgifter.

Med meningen om offentlig upphandling klargörs tolkningen om ifall bolaget anses som en upphandlingsenhet enligt lagen om offentlig upphandling (1505/92). I egenskap av upphandlingsenhet kan bolaget för statens ämbetsverks och inrättningsräkning ordna tävlan om deras upphandlingar om så önskas. Vid upphandlingsförfarandet tillämpas stadgandena i den nämnda lagen.

2 §. Bildandet av aktiebolaget skall i praktiken ordnas så att statsrådet till bolaget överlåter Statens upphandlingscentralens rörelse samt den egendom som är i dess besittning och dess skulder och förbindelser.

Statsrådet skall bestämma värdet av den egendom som överlåts och villkoren för överlåtelserna samt skall besluta om övriga arrangemang som hör samman med överlåtelserna av egendomen och bildandet av aktiebolaget. Överföringen av egendomen och rörelsen skall ske den 1 januari 1995, och statsrådet kommer därför att besluta om överföring av egendomen senast under hösten 1994. Justeringar av balansvärdena företas sedan Statens upphandlingscentralens bokslut för 1994 har blivit färdigt.

Den fasta egendom som skall överlåtas till bolaget omfattar tomt nr 10 i kvarter 46014 i Helsingfors stads 046 stadsdel Sockenbacka

jämte byggnaderna på tomten och tomt nr 13 i kvarter 46014 i Helsingfors stads 046 stadsdel Sockenbacka jämte byggnaderna på tomten.

3 §. Paragrafen innehåller stadganden om skattebehandlingen av aktiebolaget. I beskattningshänseende kommer bolaget att fortsätta Statens upphandlingscentralens verksamhet på det sätt som avses i 62 § 1 mom. mervärdesskattelagen (1501/93). Bolaget skall inte betala stämpelskatt för överföringen av egendom som apport. För överlåtelserna av de fastigheter som hör till den överlåtna egendomen samt för överföringen av aktier och andelsbevis skall bolaget inte heller betala stämpelskatt.

4 §. Sedan Statens upphandlingscentral har upplösts och dess egendom överförs till aktiebolaget, skall bolaget svara för de skuld-, anskaffnings-, leverans- och samarbetsavtal samt andra liknande förbindelser som Statens upphandlingscentral har ingått under sin verksamhetstid. Om Statens upphandlingscentralens avtalspart inte godkänner att avtalskompanjonen byts, ersätter bolaget staten för det som staten eventuellt blir tvungen att ersätta till följd av Statens upphandlingscentralens förbindelser.

5 §. Det föreslås att lagen om Statens upphandlingscentral skall upphävas. Statsrådet föreslås få rätt att vidta åtgärder som gäller överlåtelse av egendom och rörelse så snart lagen har antagits och blivit stadfäst. Dessutom skall i paragrafen tas in nödvändiga stadganden om lagens ikraftträdande samt om hur man skall förfara i fråga om bokslutet för Statens upphandlingscentralens sista räkenskapsperiod.

2. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 1995.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ombildande av Statens upphandlingscentral till ett aktiebolag

I enlighet med riksdagens beslut stadgas:

1 §

Statsrådet berättigas att överlåta de statsägda markområden och byggnader jämte anläggningar samt den övriga egendom och rörelse som är i den till handels- och industriministeriets förvaltningsområde hörande Statens upphandlingscentralns besittning till ett aktiebolag som skall bildas. Bolaget bildas som en specialiserad upphandlings- och distributionsorganisation för den offentliga förvaltningens behov och som sakkunnighet på materialförvaltningens område samt för annan verksamhet i samband med dessa uppgifter. Bolaget skall vara en i lagen om offentlig upphandling (1505/92) avsedd upphandlingsenhet för statens inrättningar och ämbetsverk. När aktiebolaget bildas tecknar staten samtliga aktier.

2 §

Statsrådet bestämmer värdet av den egendom som skall överlåtas och villkoren för överlåtelsen samt beslutar om övriga arrangemang som hör samman med överlåtelsen av egendomen och bildandet av bolaget. Statsrådet bestämmer vilken del av egendomen som skall sättas in i bolaget mot aktier.

3 §

Bolaget är inte skyldigt att betala stämpel-

skatt för överlåtelsehandlingar som gäller i denna lag nämnd egendom. Vid inkomst- och förmögenhetsbeskattningen samt mervärdesbeskattningen anses bolaget fortsätta Statens upphandlingscentralns rörelse.

4 §

Bolaget svarar för de skuld-, anskaffnings- och leveransavtal samt andra liknande förbindelser som Statens upphandlingscentral har ingått under sin verksamhetstid.

5 §

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1995. Genom denna lag upphävs lagen av den 19 april 1941 om Statens upphandlingscentral (265/41).

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan den träder i kraft. Statsrådet kan vidta de åtgärder som nämns i 1 och 2 §§ innan lagen träder i kraft.

I fråga om bokslutet över Statens upphandlingscentralns sista verksamhetsår tillämpas vad som stadgas om statens affärsdrivande ämbetsverk. Aktiebolaget sköter till denna del ämbetsverkets uppgifter.

Helsingfors den 30 september 1994

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Minister Pertti Salolainen